

İNGİLİZ DİLİ EĞİTİMİ PROGRAMI ÖĞRENCİLERİNİN ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE İLİŞKİN TUTUMLARININ BAZI SOSYO - DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Vildan ÖZDEMİR

Dr., Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi, vildanozdemir@gmail.com

ÖZET

Öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin tutumlarını etkileyen çeşitli faktörlerin saptanması öğretmen yetiştirme sürecinde nitelik ve nicelik sorunlarının daha etkili çözümlenmesine katkı verebilir. Bu çalışmada Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi İngiliz Dili Eğitimi Anabilim dalında öğrenim gören 3. ve 4.sınıf öğrencilerinin mesleğe ilişkin tutumları bazı sosyo-demografik değişkenler açısından incelenmiştir. Araştırma grubunda yer alan öğrencilere bir anket ve Üstüner (2006) tarafından geliştirilen bir ölçek uygulanmış ve elde edilen veriler istatistiksel analizler doğrultusunda yorumlanmıştır. Bulgulara göre öğrencilerin akademik başarı ortalamaları ile mesleğe ilişkin tutumları arasında olumlu bir ilişki söz konusudur. Cinsiyet, sınıf düzeyi, mezun oldukları lise türü, ailesinde öğretmen olup olmaması, Kamu Personeli Seçme Sınavına (KPSS) hazırlık ve KPSS gibi diğer sosyo-demografik değişkenler ile mesleğe ilişkin tutumları arasında anlamlı düzeyde olumlu bir ilişki bulunmamıştır.

Anahtar Sözcükler: Öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum, İngiliz Dili Eğitimi, Sosyo-demografik değişkenler.

A RESEARCH ON THE ATTITUDES OF ENGLISH LANGUAGE TEACHER CANDIDATES IN TERMS OF DEMOGRAPHIC VARIABLES AND PUBLIC PERSONNEL SELECTION EXAM

ABSTRACT

Noticing and defining the various factors that affect the candidate teachers' attitudes toward teaching profession may give a great deal of contribution to finding effective solutions to quality and quantity problems in teacher education process. This study investigated the candidate teachers' attitudes toward teaching profession in terms of some socio-demographic variables. The study group consisted of third and fourth year students of the Department of English Language Teaching, Faculty of Education at Mersin University. The candidate teachers were given a questionnaire prepared by the researcher and the attitude scale developed by Üstüner in 2006. The data gathered was statistically analyzed and the findings revealed a statistically significant correlation between the candidates' academic achievement and their attitudes toward teaching whereas no statistically significant correlation was found between their attitudes and other socio-demographic variables such as gender, class, type of high school graduated, whether they have a teacher family member, the preparation for Public Personnel Selection Examination (PPSE) and the effect of PPSE.

Key Words: Attitudes toward teaching profession, English Language Education, Socio-demographic variables.

GİRİŞ

Öğretmen yetiştirme, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan itibaren öncelikle çözülmesi gereken bir sorun olarak ele alınmıştır (Akyüz, 1989; Sakaoğlu, 2003; Binbaşıoğlu, 2009). Toplumun %10'unun bile okur-yazar olmadığı ve nüfusun büyük oranının köylerde yaşadığı bu dönemde öncelikli hedef olarak köylerde görev yapacak ilkökul öğretmenlerinin yetiştirilmesi için çeşitli uygulamalar başlatılmış, izleyen yıllarda köy enstitüleri projesi hayata geçirilmiştir. İlköğretim seferberliğinin yanı sıra ortaöğretime öğretmen yetiştirmek için 1926 yılında Gazi Eğitim Enstitüsü açılmış ve branş öğretmenleri yetiştirilmeye başlanmıştır (Altunya, 2006).

1924 yılında yürürlüğe giren Öğretim Birliği Yasası uyarınca ortaöğretimde zorunlu yabancı dil dersleri başlatılmış, 1927 yılında medreselerin kapatılmasının ardından, ortaöğretimde verilen yabancı dil dersleri bir Batı dilinin öğretilmesi olarak tanımlanmıştır (Demircan, 1988). Ortaokullarda ve liselerde zorunlu yabancı dil derslerinin başlaması yabancı dil öğretmeni yetiştirme zorunluluğunu ortaya çıkarmış ve sonuç olarak Gazi Eğitim Enstitüsü'nde 1941 yılında Fransızca Öğretmenliği, 1944 yılında İngilizce Öğretmenliği, 1947 yılında da Almanca Öğretmenliği Bölümleri açılmıştır (Altunya, 2006; Demircan, 1988).

Yabancı dil öğretmeni yetiştiren bu bölümlerde, diğer eğitim enstitülerinde de olduğu gibi, eğitim süresi 1962 yılına dek iki yıl, bu tarihten sonra üç yıl olarak belirlenmiş, 1978'de de bütün eğitim enstitülerinin eğitim süresi dört yıla çıkarılmıştır (Demirel, 1991).

Öğretmen yetiştirme sürecindeki bir başka gelişme 1982 yılında gerçekleştirilmiştir. 2547 sayılı Yükseköğretim Yasası uyarınca, öğretmen yetiştiren eğitim enstitüleri üniversitelere bağlanmışlar ve program yapılarında değişiklikler yapılarak eğitim fakülteleri haline gelmişlerdir. Öğretmen yetiştirmede yeni arayışlar devam etmiş ve 1997 yılında yeni bir yapılanmaya gidilmiştir (Kavcar, 2005).

1997 yılındaki yapılanmanın temelini, Milli Eğitimi Geliştirme Projesi ve Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi çalışması oluşturmuştur (Kavak ve arkadaşları, 2007). Bu yapılanmanın amacı öğretmen yetiştirmede nitel ve nicel sorunlara çözüm getirmektir.

Yukarıda sıralanan gelişmelere karşın öğretmen yetiştirmenin nitelik ve nicelik sorunları hep gündemde kalmış, hızla artan genç nüfus ve çoğalan okul sayısı nicelik sorunlarının öncelikle çözümlenmesini gerekli kılmıştır. İngilizce öğretmeni yetiştirme de bu tablo içinde ayrı bir yere sahiptir. Türkiye'de 1950'li yıllardan itibaren en fazla tercih edilen yabancı dilin İngilizce olması, İngilizce öğretmeni yetiştirme sürecinde nicelik sorunlarının öncelikle ele alınmasını zorunlu kılmış, Milli Eğitim Bakanlığı, artan İngilizce öğretmen açığını kapatabilmek için çeşitli arayışlara yönelmiştir (Özdemir, 2012). Öğretmen açığı sorununa çözüm arayışları sürerken, 1997 Eğitim Reformu ile Avrupa Birliği'ne uyum süreci çerçevesinde yabancı dil öğretim politikalarında değişiklikler yapılmış ve İngilizce zorunlu yabancı dil olarak kabul edilmiştir. Bu reform hem İngilizce öğretimini hem de İngilizce öğretmeni yetiştirmeyi etkilemiş; sonuç olarak İngilizce öğretim programlarında ve hizmet öncesi öğretmen yetiştirme programlarında değişikliklere gidilmiştir.

Öğretmenlik mesleğini etkileyen bir başka gelişme de atama yönteminde yer almıştır. 1999 yılından başlayarak öğretmen atamalarında seçme sınavları yapılmaya başlanmıştır ve 2002'den bu yana öğretmen atamaları Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS) sonuçlarına göre yapılmaktadır. 2013 yılına dek, KPSS sınavında genel yetenek, genel kültür ve eğitim bilimleri alanlarında sorular yer almış, öğretmen adaylarının alan bilgisi ölçülmemiştir. 2013 yılında yapılan KPSS 'de ilk kez alan bilgisi soruları da yer almıştır. Atama ölçütü olması özelliği ile KPSS, eğitim fakültelerinin özellikle 3. ve 4. sınıf öğrencileri için bir gündem ve sorumluluk alanı oluşturmuştur.

Eğitimde öğretmenin anahtar rolü göz önüne alındığında öğretmenler ve öğretmen adayları ile ilgili yapılan çalışmalar bugünü değerlendirmek ve gelecekteki sorunları öngörmek açısından önem taşımaktadır. Hizmet öncesi eğitim sürecinde öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin olumlu tutuma sahip olmaları gelecekteki başarılarını etkileyecek bir unsurdur. Bu bağlamda, öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin tutumlarını konu alan çalışmaların bulgularının değerlendirilmesi öğretmen yetiştirme sürecinde görev alan yönetici ve eğitimcilere gelecekte atılacak adımlar konusunda yol gösterebilir.

Bugüne dek hizmet öncesi öğretmen yetiştirme sürecinde öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumlarını konu alan çeşitli araştırmalar yapılmış ve aday öğretmenlerin tutumları farklı sosyo-demografik değişkenler ele alınarak incelenmiştir. Çapa ve Çil (2000), öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenip saptanan olumsuz tutumların olumlu yönde geliştirilebilme olasılığının önemine dikkat çekmişlerdir. Pehlivan-Baykara (2008) sınıf öğretmeni adayları ile yaptığı çalışmada mesleğe yönelik tutumları adayların ve ailelerinin sosyo-kültürel özellikleri açısından incelemiştir. Yine Taşkın ve Hacıömeroğlu (2010) sınıf öğretmeni adaylarının mesleğe ilişkin tutumlarını cinsiyet, başarı düzeyi ve bölümlerini tercih sıralamaları açısından ele almışlardır. Çapri ve Çelikkaleli (2008) öğretmen adaylarının öğretmenliğe ilişkin tutum ve mesleki yeterlik inançlarını cinsiyet, program türü ve fakültelerine göre incelemiştir. Bu çalışmanın sonuçlarına göre, cinsiyetin öğretmenliğe ilişkin tutumlarda önemli bir etkisi olduğu saptanmış, kız öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin tutumlarının erkek öğretmen adaylarına göre daha olumlu olduğu görülmüştür. Aynı çalışmada, cinsiyet değişkeninin tersine, program ve fakülte değişkenlerinin tutum üzerinde olumlu bir etkisinin olmadığı gözlenmiştir.

KPSS'nin temel atama ölçütü olarak öğretmen adaylarının gündemine yerleşmesi, aday öğretmenlerin mesleğe ilişkin tutumlarını araştıran çalışmalarda, araştırmacıları KPSS etkisini ele almaya yöneltmiştir. Özmen'in (2011) çalışmasında KPSS sınavının öğretmen adayları üstündeki olumsuz etkisi tartışılmıştır. Karaca (2011), araştırma grubundaki öğretmen adaylarının genel olarak KPSS'ye yönelik olumsuz tutumları olduğunu saptamış, öğretmen adaylarının bu sınava alternatif olarak genel akademik başarının dikkate alınması, bireysel yetenek sınavlarının yapılması ya da mesleki yeterlik sınavlarının olması gerektiği konusundaki görüşlerinin altını çizmiştir. Şahin'in (2011) KPSS ve öğretmen atamalarına ilişkin yaptığı çalışmada, aday öğretmenlerin sınavı ve sınava hazırlık sürecini yıpratıcı buldukları ve çalışmaya katılan öğrencilerin alan bilgisinin ölçülmesinin gerekliliği konusunda görüş bildirdikleri belirtilmiştir. Kılıçkaya ve Krajka (2010) aday öğretmenlerin KPSS'ye karşı olumsuz

tutumlarına ve alan bilgisinin ölçülmesi gerekliliği görüşüne dikkat çekmiştir. Atav ve Sönmez (2013) tarafından yapılan çalışmanın bulguları, KPSS hazırlığının lisans eğitime olumsuz etkisine işaret etmiştir.

Hizmet öncesi eğitim sürecinde aday öğretmenlerin öğretmenlik mesleği ile ilgili olumlu tutum ve görüşlerinin olması, gelecekte mesleki başarılarının hazırlayıcısı olabilir. Öğretmen adaylarının meslekleri ile ilgili görüş ve beklentilerini ve mesleğe karşı tutumlarını, olumlu ve olumsuz tutumları etkileyen unsurları araştıran çalışmalar, öğretmen yetiştirmede yaşanan nitelik ve nicelik sorunlarının çözümüne daha etkili yaklaşımları sağlayabilir. Bu amaçla Mersin Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İngiliz Dili Eğitimi Anabilim dalı III. ve IV. sınıf öğrencilerinin mesleğe karşı tutumlarının demografik değişkenler ve KPSS etkisi açısından incelenmesi amacıyla aşağıdaki araştırma soruları sorulmuştur.

Araştırma Soruları

- 1-Öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları ile akademik başarı ortalamaları, üniversiteye yerleştirme sırasında bölümünü tercih sırası ve ailenin aylık geliri gibi değişkenlerin birbirleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki var mıdır?
- 2-Öğrencilerin cinsiyet ve sınıf düzeyine göre öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?
- 3-Öğrencilerin mezun oldukları lise türüne göre öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?
- 4-Öğrencilerin çekirdek ailesinde (anne, baba ya da kardeş) öğretmen olup olmamasına göre öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?
- 5-KPSS sınavına hazırlık kurslarına gidenlerle gitmeyenlerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?
- 6-KPSS sınavının öğrencilerin mesleğe ilişkin tutumları üzerinde değişiklik yaratma düzeyleri ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?

YÖNTEM

Araştırma Grubu

Bu çalışmanın araştırma grubu Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi İngiliz Dili Eğitimi Anabilim dalı 3. ve 4. sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Araştırma verileri 2012-2013 öğretim yılı bahar döneminde öğrenim gören öğrencilerden elde edilmiştir. Araştırmaya toplam 83 öğrenci katılmış olup bunların % 43'ü (36 kişi) 3. Sınıf, % 57'si (47 kişi) 4. sınıf öğrencileridir. Katılan öğrencilerin % 31'i erkek (26 kişi), % 69'u kız (57 kişi) öğrencilerden oluşmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı iki kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısım öğrencilerin demografik bilgilerinin ve KPSS'ye ilişkin hazırlık yapıp yapmadıkları ve öğretmenlik tutumlarına olan etkisi ile ilgili yanıtlarının alındığı 10 sorudan oluşan ve araştırmacı tarafından hazırlanan bir ankettir. Diğer kısmı ise bir ölçekten oluşmaktadır. Bu ölçek, Üstüner (2006) tarafından geliştirilen 34 maddelik 5'li Likert tipinde hazırlanmış "Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutum Ölçeği"dir. Ölçeğin güvenirlik ve geçerlik çalışmalarından elde edilen psikometrik özelliklerine göre Ölçek tek boyutlu bir ölçektir ve içtutarlılık katsayısı 0.93'tür (Üstüner, 2006).

Analiz

Araştırma grubunda yer alan toplam 83 öğrenciye uygulanan anket ve ölçekten elde edilen verilerle araştırma soruları doğrultusunda uygun istatistiksel analizler seçilmiştir. 1. araştırma sorusu korelasyon tekniği ile incelenmiştir. Ortalamalar arası farkın arandığı diğer sorularda ise bağımsız değişkenin iki kategoriden oluştuğu durumlarda t testi ve parametrik olmayan testlerden Mann-Whitney U testi kullanılmıştır. Bağımsız değişkenin çoklu kategoriden oluştuğu durumlarda parametrik olmayan testlerden Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır. Buna göre, 3. ve 6. sorularda Kruskal Wallis H testi, 2. ve 5. sorularda bağımsız gruplar için t testi, 4.soruda ise Mann-Whitney U testi yapılmıştır.

BULGULAR

Her bir araştırma sorusunun bulguları kendi sırası içinde verilmiştir.

Öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları ile akademik başarı ortalamaları, üniversiteye yerleştirme sırasında bölümünü tercih sırası ve ailenin aylık geliri gibi değişkenlerin birbirleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki var mıdır?

Tablo 1. Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlar, Akademik Başarı Ortalamaları, Bölümünü Tercih Sırası ve Ailenin Aylık Geliri Arasındaki Korelasyonlar

	ÖMT	ABO	BTS	AAG
Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları (ÖMT)	-	0,232*	0,109	-0,295**
Akademik Başarı Ortalamaları (ABO)		-	0,245*	0,085
Bölüm Tercih Sırası (BTS)			-	-0,131
Ailenin Aylık Geliri (AAG)				-

*İki yönlü anlamlılık düzeyinde $p < 0,05$ ** İki yönlü anlamlılık düzeyinde $p < 0,01$

Tablo 1'e göre, tüm çalışma grubu üzerinden öğretmenlik mesleğine ilişkin öğrenci tutumları ile öğrencilerin dönem sonu itibarı ile akademik başarı ortalamaları arasında anlamlı ve olumlu bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=0,232$, $p < 0,05$). Akademik başarı ortalamasının tutumlarla olumlu ilişkisinin yanı sıra üniversiteye girişte bölüm tercih sırası ile de anlamlı düzeyde olumlu ilişkisi vardır ($r=0,245$, $p < 0,05$) (Tablo 1). Ancak öğrencilerin

bölümü tercih sırası ile mesleğe ilişkin tutumları arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı gözlenmektedir ($r=0,109$, $p>0,05$). Bu durumun bölüme isteyerek gelenlerin mesleğe ilişkin tutumları ya da tersine, bölümü daha alt sıralarda tercih edenlerin mesleğe ilişkin tutumları üzerinde anlamlı bir etki oluşturmadığı şeklinde yorumlanabilir. Yine ailenin aylık geliri ile akademik başarı ortalaması ve bölümü tercih sırası arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır (sırasıyla $r=0,085$, $p>0,05$) ($r=-0,131$, $p>0,05$) (Tablo 1). Ancak, öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarında ailenin aylık geliri ile anlamlı düzeyde negatif bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=-0,295$, $p<0,01$). Yani, ailenin aylık geliri azaldıkça öğrencinin mesleğe yönelik tutumu yükselmektedir.

Öğrencilerin cinsiyet ve sınıf düzeyine göre öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?

Tablo 2. Cinsiyet ve Sınıf Düzeyi Açısından Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumların Farklılıklarına Yönelik Betimsel İstatistikler ve t Testi Sonuçları

Değişken	Gruplar	n	$\bar{x}$	ss	t	p
Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlar	Kız	57	132,60	28,04	1,224	0,224
	Erkek	26	123,96	33,06		
Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlar	3. sınıf	36	137,48	27,32	2,022	0,046
	4. sınıf	47	124,19	30,60		

Tablo 2 incelendiğinde, cinsiyet açısından, kız öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum ortalamalarının ($\bar{x}=132,60$) erkek öğrencilerin tutum ortalamalarına ($\bar{x}=123,96$) göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Tablo 2' de görüldüğü üzere, yapılan analiz sonucunda cinsiyet açısından tutum ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur ($t(81)=1,224$, $p>0,05$). Ancak öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları, sınıf düzeyine göre, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir ($t(81)=2,022$, $p<0,05$). Buna göre 3. sınıf öğrencilerin mesleğe ilişkin tutumları ($\bar{x}=137,48$), 4. sınıf öğrencilerinin tutumlarına ($\bar{x}=124,19$) göre daha yüksektir. Bu farklılık son sınıfa gelindiğinde öğrencilerin mesleğe ilişkin tutumlarının olumsuz yönde değişmesi anlamına gelmektedir.

Öğrencilerin mezun oldukları lise türüne göre öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?

Tablo 3. Mezun Olunan Okul Türü Açısından Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumların Farklılıklarına Yönelik Betimsel İstatistikler ve Ortalamaların Karşılaştırılmasına Yönelik Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Değişken	Gruplar	n	$\bar{x}$	ss	S.O.	χ^2	p
Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlar	Anadolu Lisesi	39	130,62	29,67	40,27	2,545	0,467
	An.	8	111,50	40,31	30,00		
	Öğretmen Lisesi				45,38		
	Lise (Düz)	13	137,69	18,96			
	Süper Lise	21	134,24	23,44	43,83		

Tablo 3'e göre, Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi İngiliz Dili Eğitimi Programında okuyan öğrencilerin arasında, mesleki ve teknik liselerden mezun öğrenci bulunmamaktadır. Yalnızca bir öğrenci fen lisesi mezunudur ve analize alınmamıştır. Ayrıca bir adet kayıp veri bulunduğundan, çalışma grubu bu araştırma sorusu için 81'dir. Çalışma grubu üzerinde yapılan Kruskal Wallis testi sonucu, Anadolu lisesi, Anadolu öğretmen lisesi, düz lise ve süper liseden İngiliz Dili Eğitimi Programına yerleşen öğrencilerin, öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur ($\chi^2 = 2,545$; $p > 0,05$). Ancak, ortalamalara göre sıralandığında Anadolu öğretmen lisesi mezunlarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları ($\bar{x}=111,50$) sıralamanın en altında yer alırken; düz lise mezunu olan öğrencilerin mesleğe ilişkin tutumları dört lise türü içinde en yüksek ortalamaya ($\bar{x}=137,69$) sahiptir.

Çekirdek ailede (anne, baba ya da kardeş) öğretmen olup olmamasına göre öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?

Tablo 4. Çekirdek Ailede Öğretmen Olup Olmaması Açısından Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumların Farklılıklarına Yönelik Betimsel İstatistikler ve Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Değişken	Gruplar	n	$\bar{x}$	ss	S.O.	U	p
Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlar	Var	19	129,05	27,83	39,53	561	0,610
	Yok	64	130,11	30,53	47,73		

Tablo 4' de görüldüğü üzere, çalışma grubu üzerinde yapılan Mann-Whitney U testi analizi sonucu, çekirdek ailede öğretmen yakını olanların öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum sıra ortalamaları ile öğretmen yakını bulunmayanların mesleğe ilişkin tutum sıra ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur ($U=561$; $p > 0,05$). Yine Tablo 4'e göre, ailesinde öğretmen yakını olanlarla olmayanların tutum ortalamalarının birbirlerine oldukça yakın olduğu söylenebilir (sırasıyla $\bar{x}=129,05$; $\bar{x}=130,11$).

KPSS sınavına hazırlık kurslarına gidenlerle gitmeyenlerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?

Tablo 5. KPSS Hazırlık Kurslarına Gidenler ve Gitmeyenler Açısından Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumların Farklılıklarına Yönelik Betimsel İstatistikler ve t Testi Sonucu

Değişken	Gruplar	n	$\bar{x}$	ss	t	p
Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlar	Giden	34	127,89	29,61	-0,504	0,616
	Gitmeyen	49	131,24	30,11		

Tablo 5'te görüldüğü gibi, çalışma grubu üzerinde yapılan bağımsız gruplar için t testi analizi sonucu KPSS hazırlık kurslarına katılan öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum ortalamaları ($\bar{x}=127,89$) ile herhangi bir kursa gitmeyen öğrencilerin mesleğe ilişkin tutum ortalamaları ($\bar{x}=131,24$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur ($t(81)=-0,504$, $p>0,05$).

KPSS sınavının öğrencilerin mesleğe ilişkin tutumları üzerinde değişiklik yaratma düzeyleri ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?

Tablo 6. KPSS'nin Mesleğe İlişkin Tutumlarda Bir Değişiklik Yaratıp Yaratmadığı Açısından Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumların Farklılıklarına Yönelik Betimsel İstatistikler ve Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Değişken	Gruplar	n	$\bar{x}$	ss	S. O.	χ^2	p
Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlar	Evet	15	131,93	31,36	44,1741	0,177	0,916
	Kısmen	44	133,18	21,08	,89		
	Hayır	24	122,50	40,62	40,85		

KPSS'nin, çalışma grubunun mesleğe ilişkin tutumlarında olumsuz bir değişiklik yaratıp yaratmadığı konusundaki düşüncelerine başvurulmuştur. Tepki kategorileri "evet", "kısmen" ve "hayır" olarak alınmıştır. Tablo 6'ya görüldüğü gibi, KPSS'nin mesleki tutumları üzerinde olumsuz bir etki yarattığını düşünenlerin tutum ortalamalarına ($\bar{x}=131,93$) göre, "hayır" diyen grubun tutum ortalamalarında ($\bar{x}=122,50$) göreceli bir düşüklük vardır. Ancak yapılan Kruskal Wallis testi sonucu, mesleğe ilişkin kendi tutumlarında olumsuz bir değişiklik yarattığını, kısmen yarattığını ya da yaratmadığını söyleyenlerin, öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum sıra ortalamaları arasında anlamlı fark yoktur ($\chi^2= 0,177$; $p>0,05$).

Yorum ve Öneriler

Elde edilen bulgulara göre, İngiliz Dili Eğitimi Programı öğrencilerinin akademik başarı ortalamaları ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasında anlamlı ve olumlu bir ilişki söz konusudur. Daha yüksek akademik ortalamaya sahip olan öğrencilerin mesleğe ilişkin daha olumlu düşüncelere sahip oldukları görülmüştür. Buradaki bulgunun tersine, Şahin Taşkın ve Hacıömeroğlu'nun (2010) İlköğretim Bölümü

öğrencileri ile yaptıkları çalışmada öğrencilerin başarı düzeyleri ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Burada bölüm farklılığının etkileyici rol oynadığı düşünülebilir.

Öğrencilerin üniversiteye yerleşme sırasında bölüm tercih sıraları ile mesleğe ilişkin tutumları ele alındığında, tercih sırası ile tutum arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Bu bulgu, tutumla ilgili yapılan diğer çalışmaların bulguları ile benzerlik göstermektedir (Çapa ve Çil, 2000; Şahin Taşkın ve Hacıömeroğlu, 2010). Ancak, Pehlivan Baykara'nın (2008) çalışmasında, bölümlerini ilk sıralarda tercih edenlerin tutumu daha alt sıralarda tercih edenlere kıyasla anlamlı derecede yüksek çıkmıştır.

Öğrencilerin ailelerinin aylık gelir düzeyi ile mesleki tutumları arasında anlamlı düzeyde bir olumsuz ilişki vardır. Ailenin aylık geliri azaldıkça mesleğe ilişkin tutum artmaktadır. Öğretmenlik, sabit ve düzenli bir gelir getiren meslek olduğundan, düşük gelir gruplarından gelen öğrenciler için geleceklerini güvencede görecekları bir iş olarak görülebilir. Böylece alt gelir grubundan gelen öğrencilerin mesleğe daha sıkı tutunmak gerektiğini hissetmeleri, onların öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarını artırıcı bir rol oynamış olabilir. Öğretmenlik mesleğinin ekonomik açıdan güvenli bir iş oluşunun öğretmenliğe ilişkin tutuma olumlu etkisi Pehlivan Baykara'nın (2008) araştırmasında da görülmektedir.

Öğrencilerin mesleğe ilişkin tutumları cinsiyet farkına göre incelendiğinde kız öğrencilerin tutum ortalamaları daha yüksek görünmesine karşın istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Tutum ve cinsiyet arasındaki ilişkiyi araştıran bazı çalışmalarda kız ve erkek adayların tutumları arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir (Çapa ve Çil, 2000; Şahin Taşkın ve Hacıömeroğlu, 2010). Ancak Pehlivan Baykara (2008), sınıf öğretmeni adayları ile yaptığı çalışmada kız öğrencilerin mesleğe karşı daha olumlu tutum sahibi olduklarını belirtmektedir. Çapri ve Çelikkale'nin (2008) eğitim fakülteleri öğrencileri ile yaptıkları çalışmada da, kız öğrencilerin mesleğe ilişkin tutumlarının daha olumlu olduğu görülür.

Öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlar sınıf düzeyine göre ele alındığında, 3. sınıf öğrencilerinin mesleğe yönelik tutumları 4. sınıf öğrencilerine göre daha yüksek olup istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermektedir. Bu fark, 4. sınıf öğrencilerinin daha yoğun bir programla çalışma zorunluluklarıyla açıklanabilir. Mezuniyet yılında olan 4. sınıf öğrencileri, lisans derslerinin gereğini yerine getirmek, öğretmenlik uygulaması yapmak ve KPSS için hazırlık yapmak zorundadır. 3. sınıf öğrencileri ile kıyaslandıklarında 4. sınıf öğrencilerinin yoğun programları ve atanma kaygıları nedeniyle tükenmişlik duygusu yaşadıkları düşünülebilir.

Farklı lise türlerinden mezun olan öğrencilerin mesleğe ilişkin tutumları arasında anlamlı bir fark olmamasına karşın, dört lise türü arasında, mesleğe ilişkin en yüksek tutum ortalamasına sahip olanlar düz lise mezunları, en düşük tutum ortalamasına sahip olanlar da Anadolu öğretmen lisesi mezunlarıdır. Bu konuda Anadolu Öğretmen liselerinin özel konumu göz önüne alınabilir. Anadolu öğretmen liselerine giren öğrencilerin, diğer lise mezunlarına kıyasla, erken yaşta öğretmenlik mesleğine yönlendirilmeleri ve bu mesleğin gelecekleri için neredeyse tek seçenek haline gelmesi, öğrencileri olumsuz etkileyebilir. Diğer liselerden mezun olanların meslek seçimi için daha sonraki yaşlarda karar vermeleri, daha bilinçli bir tercih yapmalarına olanak sağlayabilir. Bu bulguyu destekleyen başka çalışmalara rastlanmadığından, farklı lise türlerinden mezun olan öğrencilerin

öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasındaki farkı araştıran daha geniş ölçekli çalışmaların yapılması yararlı olabilir.

Öğrencilerin mesleğe ilişkin tutumlarını, çekirdek ailelerinde öğretmen olup olmaması etkilememektedir. Ailelerinde öğretmen yakını olan öğrencilerin mesleğe ilişkin daha olumlu bir tutuma sahip olmalarını öğretmenlik mesleğinin bu gruplar için yeterince özendirici olmadığına işaret edebilir.

Son yıllarda, öğretmenliğe atanma ölçütü olan KPSS ile ilgili yapılan bazı çalışmaların bulgularına göre, öğretmen adaylarının KPSS'nin kendilerini, ailelerini ve fakültelerini olumsuz etkilediğini belirten görüşler (Özmen, 2011) ortaya çıkmıştır. Öğretmen adayları, sınav hazırlığının lisans eğitimlerini olumsuz etkilediğini ve aldıkları lisans eğitimi ile sınav içeriğinin uyumlu olmadığını söylemiştir (Atav ve Sönmez, 2013). Bu çalışmada KPSS ile ilgili iki anket sorusuna verilen cevapların öğretmenlik mesleğine olan tutumu etkileyip etkilemediği araştırılmıştır. KPSS hazırlık kursuna giden öğrencilerle gitmeyenlerin mesleğe ilişkin tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Öğrencilerin yarıdan fazlası KPSS hazırlık kurslarına gitmezken yalnızca 34 öğrenci kurslara devam ederek sınava hazırlık yapmaktadır. Bölüm derslerinin yoğunluğu, kursların ek bir bütçe gerektirmesi, ya da öğrencilerin bölümlerinde verilen meslek eğitimini sınava hazırlık için yeterli görmesi, KPSS kurslarına katılma sayısının yarıdan az olmasının nedenleri arasında gösterilebilir. Söz konusu kurslara katılıp katılmama nedenlerini araştıran çalışmalar bu konuda daha açıklayıcı veri sunabilir. Yine KPSS'nin mesleğe ilişkin tutumlarında olumsuz bir değişiklik yarattığını, kısmen değişiklik yarattığını ve değişiklik yarattığını düşünenlerin arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($\chi^2=0,177$; $p>0,05$). Bu sonuçlar, öğrencilerin mesleğe ilişkin tutumlarında KPSS'nin bir belirleyici olmadığını ortaya koymaktadır. Bunun yanı sıra, yukarıda anılan çalışmaların bulgularının tersine, sınavın öğretmen adayları tarafından kabullenildiği, sınavın kendileri için zorlayıcı olmadığı da düşünülebilir. Araştırma grubunda olan 4. sınıf öğrencileri, daha sonra, alan bilgisinin de dahil edildiği 2013 yılı KPSS sınavına girmişlerdir. Alan bilgisi sorularının sınava dahil edilmesi, öğrenciler tarafından olumlu bir gelişme olarak değerlendirilmiş olabilir. Bu bağlamda, alan bilgisi sorularının dahil edildiği bundan sonraki KPSS sınavları hakkında öğretmen adaylarının görüşlerini araştırarak ya da sınavın öğretmenlik mesleğine ilişkin tutuma etkisini irdelenecek, özellikle daha geniş bir örneklem üzerinde tekrarlanarak yapılacak çalışmaların sonuçlar incelenebilir ve alana katkı sunabilir. Öğretmen yetiştirme sürecinin fakülte aşamasında, öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin tutumlarını etkileyen çeşitli sosyo demografik değişkenlerin araştırılması ve bulgularının paylaşılması, özellikle olumsuz tutumlara yol açan nedenlerin ele alınması öğretmen yetiştirmedeki sorunların daha etkili çözümlere kavuşturulmasına yardımcı olabilir.

KAYNAKÇA

- Akyüz, Y. (1989). *Türk Eğitim Tarihi*. Ankara: AÜ Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Altunya, N. (2006). *Gazi eğitim enstitüsü 1926-1980*. Ankara: GÜ Yayınları.
- Atav, E., & Sönmez, S. (2013). Öğretmen adaylarının kamu personeli seçme sınavı (KPSS)'na ilişkin görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Özel sayı (1)*, 1-13.
- Binbaşıoğlu, C. (2009). *Başlangıçtan günümüze türk eğitim tarihi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Çapa, Y., & Çil, N. (2000). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, (18)*, 69-73.
- Çapri, B. & Çelikkaleli, Ö. (2008). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve mesleki yeterlik inançlarının cinsiyet, program ve fakültelerine göre incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 9 (15)*, 33-53.
- Demircan, Ö. (1988). *Dünden bugüne türkiye'de yabancı dil*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Demirel, Ö. (1991). Türkiye'de yabancı dil öğretmeni yetiştirmede karşılaşılan güçlükler. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 6*, 25-39.
- Karaca, E. (2011). Öğretmen adaylarının kamu personeli seçme Sınavı'na (KPSS) yönelik tutumları. *Akademik Bakış Dergisi, 23*, 1-18.
- Kavak, Y., Aydın, A., & Akbaba Altun, S. (2007). *Öğretmen yetiştirme ve eğitim fakülteleri (1982-2007): Öğretmenin üniversitede yetiştirilmesinin değerlendirilmesi*. Ankara: Meteksan.
- Kavcar, C. (2005). *Eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılması*. Erişim adresi: physics.comu.edu.tr/etkinlikler/eg_yoo_d/bildiriler/cahit_kavcar.doc. Erişim tarihi 15 Şubat 2010.
- Kılıçkaya, F., & Krajka, J. (2010). Language teachers' views and suggestions on the central teacher selection and recruitment exam in Turkey. *The New Educational Review, 22(3-4)*, 253-260.
- Özdemir, V. (2012). Türkiye'de İngilizce öğretiminin ve İngilizce öğretmeni yetiştirmenin tarihi. *Yayınlanmamış doktora tezi, Mersin: Mersin Üniversitesi*.
- Özmen, K. S. (2011). Analyzing washback effect of SEPPPO on prospective English teachers. *Journal of Language & Linguistics Studies, 7(2)*, 24-52.
- Pehlivan Baykara, K. (2008) Sınıf öğretmeni adaylarının sosyo-kültürel özellikleri ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerine bir çalışma. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 4 (2)*, 151-168.
- Sakaoğlu, N. (2003). *Osmanlı'dan günümüze eğitim tarihi*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- Şahin, İ. (2011). Öğretmen adaylarının öğretmen istihdamı ve mesleki geleceklerine ilişkin görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 11(3)*, 1167-1184.

Şahin, T. Ç. & Hacıömeroğlu, G. (2010). İlköğretim bölümü öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumları: Nicel ve nitel verilere dayalı bir inceleme. *İlköğretim Online*, 9 (3), 922-933.

Üstüner, M. (2006) Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeğinin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 45, 109-127.

EXTENDED SUMMARY

It can be said that the history of Turkish national education is also the history of teacher training and education. Since the foundation of the Republic, teacher education has been one of the most important educational concerns. After some major developments for training teachers for primary and secondary education, teacher education gained a new momentum in 1982 and a new policy was put into practice. Starting with this year, the faculties of education became the responsible bodies for teacher education. Today's education faculties work under a common academic framework to educate the teachers of the future. In spite of the developments, the teacher education in Turkey has still had problems to be overcome which also influence the profession. One of the problems is the criteria used for teacher appointment. In 2002, it was decided that teachers be appointed according to the score of Public Personnel Selection Examination (PPSE). The exam has become a new agenda for the teacher candidates as it is the prerequisite for the profession. PPSE had questions on general academic knowledge and the knowledge of educational sciences excluding the questions on professional content knowledge. The findings of some research on the views of the teacher candidates have indicated that the candidates do not think that the exam is a valid and reliable one since it does not measure the professional content knowledge and has a negative effect on their attitudes towards profession. With the modification done in 2013, the professional content knowledge questions were included in the exam. This addition has evoked new discussions about the exam, which is worth searching for. It can be possible to expect that the teacher candidates have somehow been under the impact of the above mentioned developments and factors in teacher education process.

Noticing and defining these factors that can affect the teacher candidates' attitudes towards teaching profession has been attracting the attention of quite a lot of researchers since the attitudes play a central role for the professional success. The outcomes of such attitude-based researches may initiate discussions among the academicians and the responsible bodies in teacher education process and they may give a great deal of contribution to finding out effective solutions to quality and quantity based issues in the teacher education policies. The purpose of this study is to investigate the English language teacher candidates' attitudes towards teaching profession in terms of some socio-demographic variables including gender, class, type of high school they graduated, whether they have a teacher family member, the preparation for PPSE and the effect of PPSE.

The study group was made of the third and fourth year students of Department of English Language Teaching, The Faculty of Education at Mersin University. 83 students (43% third year, 57% fourth year students) participated in the study. 69% of the study group was female and 31% was male. The data was collected in the spring semester of 2012-2013 Academic Year. In order to gather data, the teacher candidates were given a questionnaire and an attitude scale. The questionnaire, prepared by the researcher, included 10 questions which inquire the demographic information on gender, age, class, grade point average, the rank of their department preference, the monthly income and the professional background of their families. The last two questions of the questionnaire asked about candidates' views on PPSE and their exam preparation. The attitude scale used was developed by Üstüner (2006) and it is a Likert-type one yielding one factor. Six research questions were posed. The data was statistically analyzed through t-test, Mann-Whitney U test, Kruskal Wallis H test and correlation. The findings revealed a statistically significant correlation between the academic achievement, that is, grade point average of the candidate teachers and their attitudes towards teaching profession, which is in line with some researches carried out for the same purpose. The findings also revealed that there was no statistically significant correlation between the attitudes of the candidates and other demographic variables. The findings of the research, along with the findings of other researches carried out with the same purpose, indicate that the attitudes of the teacher candidates influencing the teaching profession should be searched. The studies to be carried out on socio-demographic variables are sure to make contributions to the field of teacher education to a large extent, particularly when they are conducted on a larger population. Their implications should be shared for more effective solutions to the possible threats which lead to negative attitudes towards the profession.